

(Una nutsigaavoq. Nalornisoornermi qallunaatuaa innersuussutigaarput).
https://www.ft.dk/ripdf/samling/20231/redegoerelse/R5/20231_R5.pdf

Nunanut allanut ministerip (Lars Løkke Rasmussen) nassuiaataa, 12. oktober 2023

Nassuiaat pillugu

NUNANUT ALLANUT SILLIMANIARNERMULLU POLITIKKIKKUT PERIUSISSIAQ 2023

(Allaganngorlugu nassuiaat)

Siulequt

Nunanut allanut illersornissamullu politikikkut periusis-siaq kingulleq saqqummiunneqarpoq, 24. februar 2022 russit qamussuisa sorsuutit Ukraine-p killeqarfia narsullugu isaa-nissaat sapaatip akunnerialunnguanik sioqqullugu. Blækki panerluannngitsorluunniit nunarsuup immikkoortortaani poli-tikkikkut aqqissuussaneq nutaaq perpalutsitseqaluni pito-raappoq. Taamaattumik periusissiaq nutaaq tiggummissat ullor-mik sioqqutsilluni takkuttuunngilaq. Taassuma sammivik toqqasavaa, qanoq iliorluta qallunaat soqutigisaasa naleqar-titaasalu illersornissaat, silarsuarmik naapitsinitsinni, ullu-mikkutut isikkulimmi. Naapitseriaasinnaassuseq qulequtara-lugu.

Tamanna siullermik isumaqarpoq, silarsuaq isigisariaqarip-put, ullumikkut pissusivia tunngavigalugu: qajannartoq, naat-sorsoruminaatsoq aamma paasi-uminaatsoq. Ilaannikkut peq-qarniitsoq. Nunat tamalaat akornanni inatsisit Ruslandimit soqutigineqanngillat. Kina initunerujumavoq. Kangianut ine-riar-tornermut USA-p malussarniutini sammitippai. Piffissa-mi sivitsortumi aatsaat taamak najummatsernerit anneruniar-nerillu annertutigipput. Tamanna arajutsina-veersaartariaqar-parput. Sianiilliussanngilagut. Nunat namminneq soqutigisa-tik aallaavigalugit iliorput, Danmarkip soqutigisai aallaavi-ginagit. Tamanna takujumangikkutsigu ajutuussaagut.

Imminut upperinerput aalajangiusimasariaqarparput. Sinif-fiup ataanut toqqornissaq imminut akilersinnaanngilaq, ne-riuutigalugulu anorersuaq qaangiukkumaartoq. Nunanut allanut politikki eqinnaalluta, angusaqarusulluta ne-riulluar-lutalu ingerlattariaqarparput, naleqartitat perorsagaassutigi-simasagut aallaavigalugit. Pissutigalugu upperigatsigu tamat oqartussaaqataanerat, kiffaanngissuseq aamma inuit pisin-naatitaaffii pitsaaneruseq inuuneqalersitsisartut silarsuar-mi sumiluunniit najugaqaraluaanni. Piviusorsiorneq isuma-qanngilaq suna tamarmi ajunngitsuusoq, aamma suna sorsuu-tiginerlugu soqutaanngitsoq. Taamaattumik aamma naape-riaasinnaassuseq naleqartitatsinnik tunulliussi-nerunngilaq. Akerlianik.

Silarsuaq avatangiiserisarpur sunniuteqarfigisarpur sunniu-teqarfigissagutsigu, kisimiilluta angusaqangaarnaviannngila-gut. Danmark naalagaaffissuuvoq, nunali mikisuulluni. Taa-maamat periusissiami ikinngutsitsinnut qaninnerpaanut qanoq pissuseqarnerput sammiviliisuuvoq. Piffissap aqquusaak-katta piumasaqarfigi-

vaatigut uummaterput tamakkerlugu qal-lunaat EU-mi pimoorusseqataassasugut. EU, qitini napparis-sisillugu nunarsuup sinnerani takussaannerusq. EU naapit-tar-fuinnassanngilaq, kisianni nammineerluni peqataanissa-minut sapiuttariaqanngilaq. Nukivut ataatsimoortikkutsigit 2+2, 5-mik inerreqariaannaavoq.

Nutaarsiassanik allatsitsisarfik saanniinngilaq – kisianni Danmarkip pisortatigoortumik nunanut allanut sillimaniar-nermullu periusissiaa nutaaq. Tassa allakkiaq, naalakkersui-sut najoqqutassaas, silarsuup sinneranut tunngatillugu angi-suunik mikisunillu aalajangiileraagamik. Aammalu aallaavi-gisassarput periusissianut allarpassuarnut piffissami aggersu-mi takujumaakkatsinnut. Taamaattorli isummanik nutaanik isiginneriaatsinillu nutaanik susaarfiunngilaq. Qilanaarpunga tamakkua suliareqqinnissaannut.

Atuarluarina

Lars Løkke Rasmussen, udenrigsminister – maj 2023

Aallaqqaasiut

Ukiut ullullu ilaasa kisitsisaat puigugassaanatik sianissut-sitsinniipput. Tassa silarsuup oqaluttuarisaanerani pisimasut allannguiffiusut.

9. november 1989 Berlinimi qarmarsuaq uppippoq, nal-liussisinnaalerparpullu Europami sorsunnerup sivisuup taar-tullu naggaserneqarnera.

11. september 2001 piffissaq nutaaq, nunarsuaq tamakker-lugu pinerliiniartar-toqatigiit ileranartorsiorfitsiffigisaat pito-raappoq.

24. februar 2022 iterpugut Ruslandip Ukraine inatsisit unioqqutillugit qaasutumik sorsulersimagaa. Russit saku-tuuisa Ukraine-mi illoqarfinnut isaanerannit qaartartumeeri-saqattaarneranillu assit eqqaasippaatigut piffissaq eqqis-sisi-maarfigisassarput tamaanga killeqartoq. Europap nunavittaa-ni kingumut sorsuttoqaqqilerpoq. Isumaliorsimanerput killi-lersugaanngitsumik nunarsuarmi iluarsartuussinerup eqqissi-nermut siuariartornermullu ingerlatissagaatigut, eqquutinngilaq.

Ruslandip Ukraine-mut sakkutuunik isaatsinerata malit-sigisaanik Europa nunanut allanut sillimaniarnikkullu na-jummassimanartorsiorfioqqilerpoq. Pissutsit taamaannerat piffissami qanittumi allannguuteqarnavianngilaq. Sorsunneq qanorluunniit ingerlagaluarpat ukiuni tulliuuttuni arlalinni nu-nanut allanut sillimaniarnermullu politikkitsinnik tamak-kiisumik nalimmassaanissarput pisariaqartussaavoq. Suleqatigut iligullu peqatigalugit russit sakkutuulersulerne-risa kingorna ukiuni qulikkaartuni sillimaniarnerup tungaati-gut tatineqarnerit annersaannut akissutigisimavarput ajasoor-nartumik ataatsimoornerput.

Taamaaliussaagut NATO-mi qallunaat illersornissamut isu-mannaallisaaner-mullu sammiviliisuani. USA Danmarkip isu-mannaallisaanerup tungaatigut ilgis-savaa pingaarnerpaaq, imarpillu ikaarlugu attaveqarneq nukittorsartuassavarput. Danmarkimi, USA suleqatigullu allat peqatigalugit, nunar-suarmi iluarsartuussinermi tunngaviusumik pingaartitagut aalajangiusimassavagut. Siunissami Europap Danmarkillu NATO-mi akisussaaffik annerusq kivissavaa.

Taamaaliussaagut EU-mi, Ukraine-mi sorsuunnermi nan-gaanani ataatsimoorlunilu qisuariaateqarnermigut nunarsuup immikkoortuani politikikkut nutaamik sunniutilittut saq-qummertumi. Tamanna qallunaani siumut isigaluni sulii pin-gaartinneqarnerulissaaq, tassa europami suleqatigiinnerup ta-makkiisumik isiginnittumik nukittorsarnissaa, EU-p eqqissi-nermut kiffaanngissuseqarnermullu siuttuunarnissaa pillu-gu, Europallu isumannaallisarneqarnissaanut sunniuteqarlu-ni, kiisalu aningaasaqarnikkut nukittussutsi atorlugu europa-mi soqutigisat naleqartitallu illersorlugit.

FN aamma naalagaaffiit akornanni suleqatigiinnerit aqcuti-galugit aamma taamaaliussaagut, iluarsartuussinermi sinaak-kutissanik inatsisiliornermilu ataatsimoonnissaq eqqarsaati-galugit. Nunarsuarmi iluarsartuussisimaneq inatsisitigut tun-ngavilik nunanut mikisunut Danmark-itut ittunut aalajan-gii-sumik pingaaruteqarpoq aammalu nunarsuaq tamakkerlugu unammilligassat angusaqarfiusumik aaqinneqartarnissaat pissutigalugu. Nunarsuarmioqataasutut akisussaaqataasaria-qarpugut naaperiaasinnaassuseqartumillu tunngaveqarluta aaqqiissutissanik, nunarsuarmi nunat katersuuffigisinnaa-saannik suliaqarluta

Naalackersuisut nunanut allanut sillimaniarnermullu pe-riaasissiaat naleqqanik pingaarnernik tikkuussivoq, Danmark qanoq iliorluni nunarsuarmi 24. februar 2022-ip kingorna allanngorsimaqisumi sumiissusersiorsinnaaqqullugu.

Ukraine-p imminut illersorniarluni akiuunnera europa-mul-lu ilanngukkiartuinarusunnera suli tapersersussavarput. Qallunaat illersornissaat sillimaniarnerallu nukittorsassavar-put NATO-llu imaaliallaannagassaannngitsuuneranut illersui-neranullu peqataalluta, pingaartumik qanittutsinni. Europap nunanut allanut politikikkut suliassaa pingaarnerpaaq tas-saassaaq kangimut Balkan-illu kippasissuani EU-p sanileri-saanik ikorfartuinissaq, Ruslandip pissutsinik qajannartun-ngortitsiniarluni suliniuteqarnerani immikkut navianartor-siortitaasunik.

Nunarsuarmi pissutsinut unammilleqatigiinnermik sunner-neqariartuinnartumut tulluussartariaqarpugut. Naalagaaffiit killeqarfiisa aningaasarsiornerullu allanngornerinut anner-tuunut, pissaanermik nikisitsisumik, isiginnaartuuvugut. In-gammik Kina nunarsuarmi inituneruleriartuinnarpoq, immi-nullu iluaqutaasumik nunarsuarmi iluarsartuussisimanerup ilaanik allannguinnissaq sulissutigaa. Tamatuminnnga pissute-qartumik ukiut arlallit ingerlaneranni USA-p kangiani pissut-sinut ukkataqarnini saatikkiartuaarsimavaa. Peqatigitillugu nunarsuarmi allat sunniuteqartut nutaat takkussuupput, nu-narsuarmi sumiiffinni immikkuutitaarnermik annerulersitsi-sumik. Nunarsuarmi Europap – Danmark ilanngullugu – sun-niuteqarsinnaanera annikilliarporpoq. Tamatuma kinguneraa nalorninartorsiorneq, unammilleqatigiinneq aamma pissutsit imaaliallaannagassaajunnaarnerat anner-tusimmata, piumasa-qarlutillu qallunaat europallu nunanut allanut politikkiminik salliutitsisariaqalerannik. Kisianni aamma periarfissanik nutaanik pilersitsivoq suleqatigiinnissamut peqatigiinnissa-mullu. Nunarsuarmi peqateqarnissamut piginnaassuseqarnis-sarput aalajangiisussaaq.

Ruslandip peqqarniisaarluni sorsunnerata nunarsuup sin-nerani tamarmi sunniutai, imminullu pissuseqatigiinnermi unammilligassanillu sakkortusaasup qanoq pissuseqarfigi-nissaa isumagisariaqarparput Inuussutissaaleqineq, nukis-siuutissaaleqineq nunarsuarmilu aningaasarsiornermi allan-ngoraneq nunanut innuttaanullu sunniuteqarput, arlalitsigut aamma silaannaap allanngoriartorneranit ajunaarnersuarnillu eqqugaasimanerisa qaavatigut. Tamakku tamarmik tunnga-vissiipput aningaasarsiornikkut politikikkikullu aalarrajut-tunngornissamut ajornartorsiutinillu allanik pilersitsinissa-mut, peqqarniisaarniarnerulernermik inuiaallu killeqarfiit a-kimorlugit qimarranermik malitseqartumik. Sillimmartaar-figisariaqarparput inuiaat nunaminnit qimarratilersinnaanerat Europami ataqatigiinnermut tatisinnaasoq.

Danmarkip Europallu atituumik isiginnilluni akiuussin-naassuseqarnerat nukittorsartariaqarparput. Nunanut allanut sillimaniarnermullu politikki annertusiartortumik nunami namminermi politikkimut ataatsimuussuseqaleriartorpoq. Ajornartorsi-utit assigiinngitsut avissaartitassaanatik immin-nut nuersaassimasutut ipput.

Assersuutigalugu nunarsuarmi ineriartornerit pilersueriaat-sit aqqqissuussaneranannut sunniuteqarput imaluunniit nuna-nut allanut sillimaniarnermullu tun-gaatigut sanngiiffigisat-sinnik aaqqiiniarluta allanik pisariaqartitsinitsinnik annikilli-sitsiniaraagatta. Nunarsuarmi ineriartornerp nunap iluani sil-limaniarnerput

sunnarsinnaavaa. Taamaattumik suut tamaasa akimorlugit eqqarsarsinnaanerput nukittorsartariaqarparput, sanngiiffigisatta nutaat sioranarsinnaasullu iliuuseqarfigi-sinnaajumallugit.

Siunissami aamma digitalip tungaatigut siuttuusariaqarpu-gut. Nunarsuarmi teknologi-p tungaatigut unammilleqatigiin-nermi qallunaat nukittuffigut inerisartariaqarpagut soorlu kvanteteknologi eqqarsaatigalugu. Peqatigitillugu aamma su-lissutigisariaqarparput nunarsuarmi teknologi-p ineriartor-tinneqarnera akisussaassuseqartumik ingerlanneqarnissaa.

Suliffeqarfiit peqatigisassaapput pingaarutillit, ikorfator-lugillu qanittumik suleqatigisariaqakkagut pissutsini piviu-suni nalorninermik, pissutsit imaaliallaannagassaannginne-rannik nunarsuullu sua tungaaniinneq aallaavigalugu unam-millernermik sunnersimaneqartumi sumiissusersiorsinnaaq-qullugit.

Nunarsuup sumi tungaaniinneq aallaavigalugu naalagaaffiit suleqatigiinne-ranni politikkip (Geopolitik) nutaap piumasa-qaatigaa qallunaat nunanut allanut sillimaniarnermullu po-litikkiata tulluussarnissaa qallunaat naleqartitaasa soqutigi-saasalu illersortuarsinnaanissaannut.

Taamaaliussagutta nalilersuisoqarluartariaqarpoq, piviu-sorsiorluni aammalu europami imarpillu ikaarlugu peqa-tigisat suleqatiginerinut oqimaaqatigiissaarisumik pissuse-qarluni. Danmark nunarsuarmi najuutissaaq. Tamanna piu-masaqarpoq nunarsuarmi peqatigisat nutaat naleqatigiillunilu peqatigiinnerit, pimoorus-sivigalugit inerisassagigut. Tamak-ku tamarmik piumasaqaatigaat qallunaat aallartitaqarnikkut atukkorsorsimassasoq, unammilligassat nutaat siunitsinniittut isumaginissaannut.

Danskit nunanut allanut politikkiat nangittumik toqqam-maveqassaaq tamat oqartussaaqataanerannik aamma tunnga-viusumik kiffaanngissuseqarnissamut pisinnaatitaaffeqarner-mik: inuit tamarmik inunngortartut naligiimmik pisin-naati-taaffeqarlutik aamma kiffaanngissuseqartut ilaatigut oqaase-qarnissamut, isumaqarnissamut, upperisaqarnissamut kater-soqatigiinnissamullu. Tamakku toqqammavigalugit nunar-suarmi akoorusuppugut. Soqutigisagut naleqartitagullu pit-saanerpaamik ingiaqatigisinnaavagut nunarsuaq inuuffigisar-put piviusorsior-tumik nalilersorutsigu

Ataatsimoorluta soqutigisagut aallaavigissavagut naligissu-millu oqaloqataallu-ta. Nunat allat isiginneriaasii, pisariaqar-titaat soqutigisaallu paasiniartassavagut aaqqiissutaasinnaa-sunillu neqeroorfigisarlugit. Aatsaat taamaaiornikkut ataatsi-moorluni anguniakkat anguneqarsinnaapput aamma tamat oqartussaaqataane-rat, demokrati, sunniutilimmik siuarsarsin-naavarput, ilanngullugit inuit pisinnaati-taaffiinik ataqqinnin-neq piujuannartitsinermillu tunngavilimmik ineriartorneq. Danmark paarissagutsigu peqatigisassagut amerlanerusaria-qarput, ikinnerunatik.

Danskit nunanut allanut politikkianni naleqqat

Danmark imaaliusaaq

- Ukraine-p imminut illersorniarluni akiuunnerani europamullu akulerukkiartornerani nangittumik tapersersussavaa.
- Danskit illersornissakkut sillimaniarnikkullu aaqqis-suussinerat nukittorsarlugu NATO-llu saassunneqa-nnginnissaq siunertarlugu qunusaarutitut inissisimaneranut ikiuutissalluni.
- EU-p kangimut sanilii nunallu Vestbalkan-imiittut tapersersorlugit.
- Ruslandip peqqarniitsumik sorsunnerata nunarsuup sinnerani sunniutai iliuuseqarfigalugit.
- Danmarkip Europallu akiuussinnaanerat patajaallis arlugu.
- Qallunaat mingutsitsinngitsumik aaqqiinernik, te knologi-mik, peqqinnissakkut allarpassuartilgullu nukittuffiinik inerisaaneq.
- Danskit suliffeqarfiutaat tapersersorlugit peqatigal ugillu nunarsuarmi sumiinneq tunngavigalugu politikikkut qanitariiaannermi nutaami suliaqarneranni.

KAPITALI 1: Europami sillimaniarnikkut najummas-simanartorsiornerulerneq

Ruslandip Ukraine-mut peqqarniitsuliorluni sorsunnera taa-maallaat Europa-mi eqqissinnermut sillimaniarnermullu ulor-rianartorsior-titsinngilaq. Tamannali aamma Naalagaaffiit Pe-qatigiit (FN)-imi tunngaviumik isumaqatigiissutinik unioq-qutit-sineruvoq. Ruslandip sakkulersorluni pissaaneq atorlugu killeqarfinnik allanngor-titeriniarsarivoq sillimaniarnerlu naa-lagaaffiit pissaaneqarnerpaat pisariaqartitaat tunngavigalugit atuutileqqinniarsaralugit. Ruslandip anguniakkani angussap-pagu silarsuaq sumiiffigissallugu ulorinarninngussaaq, pin-gaartumik nunanut mikiner-nut.

Taamaattumik Ukraine-p namminersortuunerminik kille-qarfiisalu innarligas-saanngitsuunerinik ukiorpassuarni taper-sersussallugit Danmarkimut periusis-siornermi pingaartitaris-savaa. Peqatigitillugu piareersimaffigisariaqarparput sorsun-nerup inernera qanoq ikkaluarpalluunniit politikikkut, sak-kutooqarnikkut killeqarfilerngusaannerullu tungaasigut Rus-land Danmarkimut Europa-mullu ukiorpassuarni sioranartuu-sussaamat.

Sillimaniarnerup tungaatigut pissutsit taamaattut Danmark-ip nunanut alla-nut sillimaniarnermullu politikianut ukiuni aggersuni sinaakkusiisussaassaaq. Danmark aamma Europa sorpassuartigut nunarsuup immikkoortuani politikikk-ut pis-susiulersunut, itisuumik isumaqatigiinngiffiusumut, sivisuu-mik aporaaf-fiusumut nalorninartoaqisumullu naleqqussar-tariaqalissapput. Sillimaniarneq ajornartorsiutinillu aaqii-niarneq initunerulerlutillu ulluinnarni inuunitsinnut qanin-ne-rulissapput.

Danmarkimi Europamilu illersornissamik sillimaniarnermillu nukittorterineq

Danskit europamiullu illersornissamut sillimaniarnermullu aaqqissuussisima-nerat nukittorsartariaqarput qangatut sakku-lersorluni aammali siorasaarinerit hypride-usut (paasissutis-sat eqqortuunngitsut, qarasaasiatigut attaveqaatit, ator-toris-saarutinik aaqqissuussinerit il.il.) eqqarsaatigalugit. NATO aamma imarpik ikaarlugu attaveqaatit sillimaniarnitsinni krumtappijuassaaq. Iligiit suleqatigiin-nerat nukittorsartuar-tariaqarparput tassanilu kivitseqataasariaqarpugut. Ta-amaat-tumik Naalakkersuisut BNP-mit 2 %-it illersornissamut silli-maniarnermullu ataavartumik atorneqartalernissaannik siu-nertap 2030-imut siuartinniarpaat. Tamanna oqaluttuarisaa-nermi annertuumik alimasissorlu isigalugu sillimaniarnit-sin-nut aningaasaliissuteqarneruvoq.

Illersornissaq pillugu isumaqatigiissusiornissaq iluaqutaas-saaq Danmarkimi ataatsimoorluta sillimaniarnikkut inissisi-manitta isumaginerusinnaalernissaanut akisussaaqataaffigi-satsinnillu kivitseqataalluta. Tamatumani pingaartumik Balti-kum aamma Østersø eqqarsaatigalugu, Europa kangia, kiisalu Issittoq Atlantikullu avannaa. Tamakku saniatigut periarfissagut ammatittuartariaqarpagut nunarsuup ilaani allani pisunut ikiuunnissatsinnut, assersuutigalugu NATO, EU aamma FN aqqutigalugit. Taamatullu Danmarkip nunar-suup suatungaani inissisimanera pis-sutigalugu iligiinnut ikiuussinnaasariaqarpugut nunatsinni.

Sillimaniarnikkut politikkip najummassinartorsiorfiuneru-lerner aamma isu-maqarpoq, NATO-p inerisaqqinneqarnis-saa pisariaqartoq, sunissami sooranartut Iligiinnit isumagine-qarsinnaaqqullugit, matumani ilanngullugu Ruslandip anner-tuumik sooranartorsior-titsinera. Saassunneqarnissamut qu-nunarnerulerneq (afskræk-kelse) illersornissakkullu nukittu-nerulerneq pisariaqassapput, ilaatigut NATO-p upalungaar-simatitaanik nukittorsaanikkut sassartitersimasunillu illersor-nissamut aaqqissuussisimanerisigut, Danmarkip suli pilliute-qaqataaffigerusutaatigut.

Peqatigitillugu Europa-p sillimaniarnermini akisussaaffik anginerusoq nammineq

tigusariaqarppaa. Danmarkip soqutigi-saanut ilaavoq EU-mi illersornissakkut suleqatigiinnerup an-nertusarneqarnerani peqataanissaq NATO qanittumik taper-tareqatigiissumillu suleqatigalugu. Qallunaat amerlanerussu-teqarluartut 1. juni 2022 illersornissamut suleqataannnginnis-samik inissisimaneq atorunnaarsinniarlugu taasipput. Tama-tumap avammut nalunaarpaa Danmark maanna piareersima-soq Europa-mi qanitatsinnilu sillimaniarnikkut akisussaaf-fimmik tiguseqataarusulluni.

EU-mi illersornissakkut suleqatigiinnerup nukittorsarnera Danmarkimut periarfissanik nutaanik ammaassivoq. Ilaatigut attaveqaasersuutitigut isumannaallisaanikkut (cybersikker-hed) sioranartorsuutit hypride-usut aamma sakkutooqarne-rup tungaatigut nikisiterisinnaaneq, kiisalu ilisimatusarnerup tungaatigut. Atortutigut suleqatigiinneq ilanngullugu aamma illersornissakkut suliffissuaqarneq, tamakkutigut Euorpa u-nammilligassaqaqarmat. NATO-mi EU-milu toqqammaveqar-nermigut Danmarkip soqutigisaraa periarfissat tamakku ato-rusullugillu siuarsarusuppai oqaloqatigiinnermut, sakkutoo-qarnermut inuussutissarsiutillu pillugiit politikkimut. Danmark aamma peqataassaaq europami illersornissamut tunnga-sutigut suliffissuaqarnermi inerisaanermut suliffeqarfiutigu-lu nukittorsarlugit nunat tamalaat akornanni suleqatigiinner-mi peqataanissaannut sillimaniarnitsinnut, pigissaarnitsinnut atugarissaarnitsinnullu iluaqutaasumik.

Østersø-mi nunat avannarliit illersornissakkut suleqatigiinnerat isumannaallisaanerlu

Finland-ip qanittumi ilaasortanngornerata Sverige-llu ilaa-sortanngortussaanerata NATO-mi illersuqatigiinnissakkut ili-giit nukittoriartippaat. Tamanna isumaqarpoq, kiisalu qallunaat illersornissaq pillugu EU-mi immikkut inissisimasima-nerisa (forsvarsforbeholdet) taamaatinneqarneratigut, isu-mannaallisaaneq illersornissarlu pillugit politikikkut. aat-saat taama nunat avannarliit ataatsimortigilersut. Tamanna periarfissanik nutaanik pilersitsivoq nunani avannarlerni isu-mannaallisaanermut politikkimi sakkutooqarnikkullu suleqatigiinnerulernissamut, soorlu sungiusaqatigiittarnerit aamma illersornissamut pilersaarutiniq ataqatigiissaarisarnerit eqqarsaatigalugit. Danmark suleqatigiinnermi tassani qitiusu-mik inissisimassaaq.

Østersø pingaaruteqaleriartorpoq, Danmarkillu soqutigisaraa nunat baltikum-imiittut suleqatiginerisa nukittorsarnissaat. Danmark nunani avannarlerni ilini peqatigalugit Østersø-mi sillimaniarnerup tungaatigut immikkut akisussaaf-feqar-poq. Tamanna minnerunngitsumik pissuteqarpoq nunat baltikum-imiittut sakkutooqarnikkut attaveqaasersuutillu tungaasigut Ruslandimit sioranartorsior-titaajuarnerrannik.

Issittoq imarpiullu avannaa (atlantikup avannaa)

Nunarsuarmi sakkutooqarnikkut annertusiartortumik pis-saaneqarniunneq Issittumut Atlantikullu avannaanut aamma sunniuteqarpoq. Ukiuni kingullerni Ruslandip sakkutooqar-nerup tungaatigut inissisimanini sakkutooqarnikkullu pigin-naasaqarnini Issittumi annertusarlugulu inerisarsimavaa. Naak Rusland Ukraine-mut sorsunermigut sakkutooqarne-rup tungaatigut sanngiillisinneqaraluarluni, naatsorsorumi-naatsorujussuanngoqqavoq, aamma Issittoq Atlantikullu avannaa eqqarsaatigalugit. Tamanna, iligut peqatigalugit isummersorfigisariaqarparput.

Ukraine-mi sorsunneq nunarsuup immikkoortuanut tamaanga tuniluuttunik sunniuteqarpoq. Misinnarnerpaamik Arktisk Råd-imi suleqatigiinnermut, taanna uninngagallar-mat. Kiisalu issittumi naalagaaffiit Finland-ip Sverige-llu NATO-mi ilaasortanngornera ilaasortanngortussanngornera-lu ilorraap tungaanut alloriarnerupput. Ilaasortanngornerat NATO-mi, Issittumi Atlantikullu avannaani sillimaniar-

nitsin-nut suleqatigiinnitsinnullu nukittorsaataassaaq.

Sulissaagut qulakkeerniarlugu nunarsuup sinnerani aaqqia-ginngissuteqarner-nik aallaavilinnit Issittup aporaaffiulin-nginnissaanut. Taamaattumik Naalakker-susut Kalaallit Nu-naanni Savalimmiunilu naalakkersuisut suleqatigalugit – nunani allani suleqatigut peqatigalugit – issittup sakkutooqar-nikkut saqitsaaffiulinn-ginnissaa, ineriartorfiunissaa illersor-neqarnissaalu nangittumik suleriniarpaa. Aamma suliasaq sapernarnerulersimagaluarpuunniit. Ruslandip Issittumi sakkutooqarnikkut upalungaarsimasuutitai piareersimapput. Tamaani Kina siunis-samut soqutigisaqarpoq. Issittumi eqqis-sinerup sillimaniarnerullu siuarsarneqar-nissaanut suleqataas-saagut. Illersornissamut sakkutooqarfitta najuunneratigut ala-pernaarsuineq namminersortuunittaluk innarlerneqannginnis-saanik isumagin-ninnerput pitsanngorsassavarput tamanilu Iligiit NATO-llu suliaasa isumagine-qarnerinut tapertaalluta.

Ukraine Ukraine-mut misinnartumik ataavartumillu tapersiineq

Ukraine-p illersorniarluni Ruslandimut akiuunnera, aamma akiuunneruvoq Euro-pa kiffaangissuseqaannarnissaanut, europap sillimaniarneranut nunarsuarmilu inatsisit tunngavi-galugit iluarsartuussisimanermut. Suleqatigut iligullu peqati-galugit Danmarkip Ukraine tapersersussavaa imminut iller-sornissamut killeqarfimminilu innarlerneqarsinnaannginnera aalajangiisinnaaneralu pilerseqqillugit. Tamanna piumasaqar-poq sakkutooqarnikkut, aningaasaqarnikkut innuillu ikiui-niarluni ikiuuttariaqarnermik. Ukraine kisimi nammineq aa-lajangersinnaavoq, qaqugu isumaqatigiinniarumanerluni, aamma aaqiineq attanneqarsinnaasoq qanoq isik-koqarner-soq. Ikiuunnerput ilalersuissaaq Ukraine sapinngisamik nu-kittunerpaamik inissisimalersissallugu piffissap taamaattup takkunnerani.

Ukraine-mut misinnartumik qallunaat ikiuinerat Naalakker-suisut nangissavaat, pisariaqartitsineq piutillugu. Taamaa-liussaagut naalagaaffittut aammali pingaar-tumik europami imarpillu ikaarlugu suleqatigiinnerit aqutigalugit. Sorsunne-rup aallartinneraniillit atituumik siumullu isigisumik ikiuup-pugut. Ukrainefond-imik pi-lersitsinitsigut qulakkeerparput nangittumik sakkutooqarnerup tungaatigut, innunut inuussu-tissarsuutitigullu suliniutit tungaatigut tapersersuinissarput.

Sorsunneq naareeraluarpuunniit Danmark, Iligut suleqa-tigullu Ukraine-p sillimaniarneranut ikuuttussaassuugut. Ta-manna pisariaqartitsissaaq sulit sakkutoo-qarnikkut atortunik sungiusaanerullu ikiuuttuarnissamik Ukraine-p akiuussin-naasusia nukittorsarumallugu, qaninnerusoq isigalugu im-minnut illersorsinnaaleqqullu-git, ungasinnerusorlu isigalugu Ruslandip saassussinissamut qunullertikkumallugu. Aamma sulit peqataassaagut ungasinnerusoq isigalugu Ukraine-p sillimaniarnera pillugu oqaloqatigiinnermi, ilanngullugu NATO-p Ukraine-mik peqateqarnerata nu-kittorsarnissaa, siunissami ilaasortanngornissaanut aqutissatut.

Peqatigalugu Ukraine-p piorsagaqqinnissaa annertooru-jussuaq tullinnguup-poq. Piginnaasat aaqqiissutissallu pisaria-qartinneqartussaapput qallunaat sulif-feqarfiinit neqeroorutaa-sinnaasut, assersuutigalugu mingutsitsinnginnerusumik aaq-qiinerit, nukissiuutit, imeqarnikkut inuussutissatigullu piler-suinerit. Danmark qallunaallu suliffeqarfii periarfissaqarput piorsaaqqinnermi tamatumani pingaar-tilimmik inissisima-nissaminnut, qallunaallu suliffeqarfii Ukraine-mi pissutsit pa-ta-jaallisineqarnissaannut aningaasarsiornikkullu ineriartor-toqarnissaanut peqata-asinnaapput siuariartornikkut suliffis-saqarnikkullu. Minnerunngitsumik tamanna atuutissaaq Mykolaiv-imi, tamanimi piorsaaqqikkumalluni Danmark a-kisussa-affimmik immikkut tiguserersimavoq, soorlu aamma pisortat suleqatigiinnerat pimoorussiffigissagipput assersuu-tigalugu nukissiuuteqarnerup tungaatigut. Ukraine europami ilaqutariinnut ilaavoq. Annertoorujussuarmik sumut tamanut sunniuttumik aaqqissuusseqqittoqartariaqarpoq politikikkut aaqqissuussaannikkut,

aningaasarsiornikkut allaffissornermil-lu allangortiterinikkut, Ukraine-p EU-mut ilaasortangor-nissamut piunasaqaatinik naammassissappat. Taamaattumik Ukraine-p piorsaaqqinneqarnissaani EU qitiusumik atuuffe-qartariaqarpoq, allangortiterinissanut tamakkununga peqa-taatillugu. Danmark siusinnerusukkut akuusareerpoq nunat EU-mut ilaasortangornissaannut piareersaateqarnerini, ma-tumanilu Ukraine-p europap tungaanut qanilliarernerani su-leqataassaagut. Assersuutigalugu twinningprogram aqutiga-lugu, tassa nunat EU-mi ilaasortat akornanni pisortaqrarfiit al-laffissornermil-lu allangortiterinikkut, Ukraine-p EU-milunaaqatigiinnerup pisariillisarnerati-gut, Ukraine-p EU-milu naalagaaffiit ilaasortaasut akornanni pi-sortaqrarfiit akornanni suleqatigiinneq pisariillisarlugu.

Qallunaat Ukraine-mut ikiuunnerat

Ruslandip saassussinerata kingorna Danmark Ukraine-mut ikiuuttunut annerpaanut ilaavoq

Ruslandimut akisigasuarneq

Rusland qaasuttuliornerminik Ukraine-mullu killeqarfinnik innimiilliofiginninermi ingerlatsiuartillugu Danmark peqatini iligiillu suleqatigalugit Rusland-ip sanngiillisinnis-saa nunarsuarmioqatigiinnillu immikkoortinneqarnissaa nangitumik suliarissavaa. Qulakkiissavarput Ruslandip Ukraine-mik saassussinermini anguniakkaminik angusaqanngit-soornissaa. Aalajangiusimassavarput, qaasuttuliorneq naala-gaaffiillu akornanni inatsisinik unioqutitsineq imminut aki-lersinnaanngitsut. Taamaattumik sulissutigissavarput atitu-nerpaamik nunarsuarmiunit Ukraine-p tapersersorneqarnis-saa. Nunanullu toqqaannartumik toqqaanngikka-luurtumil-luunniit Rusland-imut tapersuisersuisunut ersarissumik ta-manna pillugu killiliisariaqarpugut.

Tamanna Danmarkip kisimiilluni suliarisnaanngilaa. EU-mi isumaqatigiinneq aamma peqatigisatsinnut iligisatsinnullu ataqatigiissaarineq sakkussatta nukit-tunersaraat. Naalakker-suisut sulissutigissavaat niueqatigiinnerup tungaatigut

killi-lersuutit sapinngisamik sakkortunerpaat atorneqassasut, sak-kussanik rus-sit pilersorsinnaanerit eqqorniarlugu sorsunner-lu Ruslandimut misinnartumik akisuujutikkumallugu. Kreml-imit salluliorluni oqaluttualiornerit aamma inuiaqati-giinnik russinik peqqarniisaartunngortitsiniarnerit akiortariaqarpagut russit de-mokratiimik sorsuutiginnittut, inuiaqatigiinni isum-mersoqataasut tusagassiorfiillu pituttorsimaneqanngitsut ta-persersornerisigut.

Russit aalajangiisartui akisussaataasariaqarput Ukraine-mi pinerluttu-liaasunut. Tamatumani uagut qallunaat nunat tamalaat akornanni inatsisitigut malersuinermi nukittuumik ilisarnaateqarnerput naapertuilluartaautitsinissamillu pingaar-titsisuunerput atorluarsinnaavarput suliniuteqarnerni tulluar-tuni, qulakke-erniarlugu piffissanngorpat inatsisitigut akisus-saatitsinissaq, ilaatigut Ukraine-mi sorsunnermi pinerluttu-liornernut uppersarsaatinik katersinermi.

Nunani EU-p qanitaani pimoorussinerulerneq

Moldova-mi aamma Georgien-imi, kiisalu Vestbalkan-imi nunat kiffaanngissu-seqarniarnerat europa-mullu ataniarnerat pingaartumik Ruslandip akerrililersorpai, pissutsinillu aalarra-jutsitsisutut sunniuteqarfigniararsalugit.

Nunat taakku sanngiitsuupput ukiorpassuarni aqutsinermi aqqissuussa-anikkut, iluminni najummassimanartorsiornik-kut ilaatigullu russit sakkutuunit najuuffiqineqarsimanertik pissutigalugu. Nunat amerlasuut aningaasarsiornikkut pin-gaartumillu nukissiuuteqarnikkut Ruslandimut pituttorsi-mapput pilersuinerullu tungaatigut soorasaarneqarnermik eqqugaariaannaallutik. EU-p saniliinut Ruslan-dip pissutsinik aalarrajuttunngortitsiniaanera arlalitsigut sanngiillisinneqar-simagalu-artoq, Ukraine-mullu tunngatillugu arajutsisaanneq sangutinneqarsimagaluartoq, taamaattoq nunat taakkua kif-faanngissuseqarnermik akiuussinnaanermikkullu sioora-nartorsiortinneqarnerat annertoorujussuuvog.

Nunani Europap kangimut sanilerisaani Vestbalkan-imilu Kina siunertaqar-luni sunniuteqarniararivoq, ilaatigut attave-qaasersuinermi sanaartukkanut pe-qataanermigut. Tamanna ukiuni arlalinni Europap nunanut allanut politikkimini pin-ngaarnerpaatillugu suliaassaraa, nunanu taakkununnga sanile-risanut attaveqar-nermik nukittorsaalluni. Akiuussinnaassu-siat nukittorsarumallugu aamma pitut-torsimanagerat annikilli-sarumallugu aammalu allat ajortumik siunertaqarlutik sun-ni-uteqarniarneranut nakkaannartinnaveersarnerisigut.

Nunat politikikkut aningaasarsiornikkullu nutarterneqar-nissaannut tapersersui-neq qitiulluinnarpoq europami ataatsi-moornermut tulluarsarneqarneranni aamma EU-mi ilaasor-tanngorniarlutik anguniagaqarneranni. Pimoorussinerput nu-nanilu najuunnerput nukittorsartariaqarparput. Nunani insti-tutionit suliffeqarfiit nukittorsar-niarlugit Danmark ikiuutis-saaq, EU-mut ilaasortanngornissamut piumasaqaatinik naam-massinnissinnaaqqullugit. Tamanna pissaaq pisortaqaarfiit su-leqatigiinne-risigut, assersuutigalugu ileqqorluttuliornernut akiuiniarnermut, nukissiuutinik allannortiterinermut aamma qitiusumiit suut tamarmik aqunneqarnerisa annikillis-arneqar-nerannut. Generationini inuusuttut peqatiserisariaqarpagut, taakkuummata nunat siunissaat. Tamatumani aamma inuusut-tunui suliniaqatigiiffiit pingaarutilim-mik atuuffeqarsinnaap-put, assersuutigalugu paarlaasseqatigiittarnertigut. Tama-tuma saniatigut innuttaasut najukkanilu tusagassiorfiit akornanni suleqatigiinnikkut russit sunniiniarnerannut eqqunngitsumil-lu paasissutissiiniarnerinut nunat akiuus-sinnaassuseqarnerat nukittorsarneqarsinnaavoq.

EU-p kangimut nunat saniliisa Vestbalkan-imiittullu uloria-nartorsiortinneqarne-rinut sanilliullugu Afrikap avannaani nu-nat aallaaviat allaanerungaluartoq, pissutsit tamakku aamma atuupput. Tamakku qaavisigut inuit nunanut akuersissutitaqa-ra-tik qimaallutik nuttarnerat tatisivoq – aamma Europa-mut. Taamaattumik aamma EU-mi peqatigiinnerit nutaat peqati-giinnerillu naligiiffiusut nukittuut suliarine-

qartariaqarput, pingaartumik Afrikap avannaani nunanut sanilerisatsinnut, nunat kiffaanngissuseqarnerinik aningaasarsiornikkullu siu-mukarsinnaanerinik ikorfartuutaasinnaasunik, tamakkulu aq-qutigalugit Europap sillimaniarneranut ilapit-tuutaasinnaasu-mik.

Nunarsuarmi EU nukittunerusoq

EU-mi suleqatigiinneq qallunaat nunanut allanut politik-kianni toqqammavi-uvoq pingaarnerpaaq, aalajangiisumillu inissisimasooq pigissaarnitsinnut, sillimani-arnitsinnut toqqis-sisimanissatsinnullu. Taamaattumik Danmarkip soqutigisa-raa, EU-p nunarsuarmi politikikkut inissisimanerminik ine-risaallunilu nukittorsaanis-saa. EU-p nunarsuarmi nukittune-rusup aamma imarpik ikaarlugu suleqatigiinner-mi oqimaa-qatigiinneruneeq pilersissavaa.

Danmark-ip sulissutigisariaqarpaa EU aalajangiisinnaas-suseqarnerusoq, aningaasarsiornikkut inissisimaffini atorlugu nunarsuup sinnerani sunniuteqaa-taanagerusinnaasooq, nunar-suarmi peqatigiinnernik pilersitsisinnaasooq aamma europa-miut soqutigisaannik naleqartitaannillu illersuisinnaasooq. Niueqatigiinne-rup tungaatigut Ruslandimik mattussineq as-seqanngitsuuvoq ersarinnerpaamil-lu takutitsilluni EU-p ataatsimoortup aningaasarsiornikkut nukittussutsi sumut a-torsinnaaneraa atortariaqaraalu nunanut allanut politikki anguniakkaminik siuarsaanermini. Niueqatigiinnerup tungaa-tigut Danmarkip qanoq iliuuseqar-sinnaaneratigut pissaaneq annertusartariaqarparput EU-p niueqatigiinnerup tungaatigut iliuuseqarsinnaanera suli annerusumik peqataaffigisinnaaju-mallugu. Niueqatigiinnermi mattussinermik unioqqutitsiso-qarsinnaanera EU akimorlugu akiorniarnermi periusissanik sunniuteqarluartunik qulakkeerinnittariaqarpugut.

EU-p qanittuani Peqataanerulernq

Nunat EU-p sanilii Vestbalkan-imiittut aamma Georgien Moldova-lu akuttunngitsumik Ruslandimit sunniiffiginiarneqartarput, nunat patajaatsuunissaat akornusersorniarlugu. Europa nunanut sanilerisaminut attaveqarnerminik nukittorsaaasariaqarpoq EU-mullu ilaasortanngorumallutik kissaateqarneranni ikorfartorlugit.

2025-imi EU-mi siulittaasuuffeqaranissap tungaanut Naa-lakkersuisut Danmarkip europami politikkimi iliuusai nukit-torsassavai europapolitikkimilu nutaamik isumaqatigiissu-siortoqarnissaa suliniutigissallugu. Ilaatigut qulakkeerniarlu-gu nunarsuup ilusilersugaanerani pissutsit nutaat aallaaviga-lugit europami suleqatigiinnerup ineriartortinneqarnerani Danmark-ip suleqataanissaa. Ullormut oqaluu-serisassani qul-lariarsimavoq EU-mik allilerisinnaaneq sillimaniarnikkut politikikkut najummassimanartorsiornerup kingunerisaanik. Danmarkip aalajangiusimassavaa nunat EU-mut ilaasortan-ngortussat EU-mut ilaasortanngornissamut piumasaqaatinik tamakkiisumik naammassinnissimanissaat. Tamanna pitsaa-nerpaajuvoq qulakkeerinissutitut EU-p sapinngisaq tamaat nukittunerulernissaanut ataqatigiinnerulernissaanullu. Tama-tuminnga aamma pissuteqartumik nunat ilaasortanngornissa-minnut piareernissaanik ikiuuttariaqarpugut. Takorluugaq tassa EU 30-t sinnerlugit nunanik ilaasortaaffigineqartoq. Taamaattumik ikiuuttariaqarpugut piareersarnermi, EU-p po-litikkiisa suleriaasiisalu tulluarsarneqassanersut, taamaalil-luni EU-mik anginerulersitsinissami EU nammineq aamma piareersimaqqullugu.

KAPITEL 2: Nunarsuarmi peqatigiinnerit iligiinnillu pilersitsineq

De relative magtforhold Silarsuarmi pissaaneqarnikkut inis-sisimaneq allanngoriartorpoq. Silarsuarmi Europap initus-susia annikilliarporpoq. Nunat allat nuarsuarmilu immik-koortut allat aningaasarsarsiornikkut, inuttussutsikkut tekno-logiilu eqqarsaatigalugu siuariartorlutik.

Kina-p nunarsuarmi anguniagai initussusialu misinnartu-mik annertuseriarput. Kinap aamma tunngaviusumik kissaati-gaa nunat tamalaat akornanni suleqatigeeriaatsit uuttuutillu Kinami politikikkut aaqqissuussaannermut soqutigisanullu naapertuunnerulernissaat.

Nunat allat aamma nunarsuup ilaani naalagaaffiit pissaa-nillit nunarsuarmi er-sarinnerulerput. Taakku angissutsimin-nut naapertuuttumik sunniuteqarumapput. Nunat taakku nu-narsuarmi unammilleqatigiinnermi suatungaanut saanniarne-runissaat (geopolitik eqqarsaatigalugu) angisuumik sunniute-qassaaq nunarsuarmi iluarsartuussimanerup qanoq iluseqale-rumaarneranut. Unammilleqatigiinneq annertusissaaq su-miissusersiorfigissallugulu ajornakusoornerulissalluni. Nu-narsuarmili peqatigiinnissamut kinguneqartussamillu periar-fissat nutaat aamma takkutissapput.

Ineriartorneq tamanna isumaqarpoq, eqqarsaqqittariaqar-tugut, silarsuarmi qanoq pissuseqarnissarput pillugu. Ataa-siinnarmik akissuteqanngilaq pisuni tamani atorneqarsinnaa-sumik. Tamanili pisariaqartinneqassaaq akuliusimanerunis-saq naligiiffiusumillu oqaloqatigiinnissaaq. Tamatumani pisa-riaqartinneqarpoq nunarsuarmi EU-mut nukittuumut aala-jangiisinnaassusilimmullu tapersersuinissarput. Aammalu su-lissutigissagipput FN-qarnissaa nunarsuarmi ajornartorsiu-tinik kimi-limmik aaqqiissuteqarsinnaasumik, nunat ataasiak-kaat aaqqissinnaanngisaannik.

Sunniuteqarniarneq

Ruslandip qaasuttuliorluni sorsunnera nunarsuarmi sun-niuppoq, arlalitsigut, Ukraine-mit sorsuffiusumit tusintinik arlalinnik ungasitsigisumiittuni. Nunanun arlalinnut Europap avataniittunut Ukraine-mi sorsunnerup pisoq ajornakusoor-toq ajornarnerulersippaa. Tunngaviusumik pisariaqartitat, soorlu inuussutissat ikumatissallu akii qaffapput, peqatigi-tillugulu siunissamut patajaatsumik aningaasarsiornikkut ine-riartortitsinissamut aningaasalersuinissamut ajornarneruler-sillugit.

Covid-19-imik nualluussuup nunarsuaq tamakkerlugu tuni-luunnerata kingorna Ruslandip Ukraine-mut saassussinerata nunarsuarmut kinguneqaataasa qulaarpaat, EU naalagaaffiillu killit nunarsuarmi sunniuteqarnissaaq pillugu unammil-lerner-mi tatineqarnerat. Pingaartumik Kina aamma Rusland, assi-giinngitsunik

periupeqarlutik, sunniuteqarnerminnik annertu-saaniarsaripput. Nunani amer-lasuuni aningaasalersuinissa-ik neqerooruteqartarput, suleqatiserinnittarlutik tapersersuii-masarlutillu, nunani tamakkunani aalajangiisartut sunniutillit toqqa-annartumik saaffigisarlugit, taamaaliormikkullu nu-nat nunanik allanik suleqa-teqarnerat sunniuteqarfigniarlu-git.

Ajornartorsiut tamanna Danmarkip EU-llu peqatigisagut suleqatigalugit iliuuse-qarfigisariaqarpaat.

Naligiiffiusumik peqatigiinnerit

Peqatigiinnerit naligiiffiusut pilersissavagut. Pissutsit akimut ersittuunissaannik akisussaassuseqarnissarlu pillugit piunasaqaatigut naaperiaassutiginnikkalu-arlugit soqutigi-nartunut piujuaannartitsinermillu tunngaveqarnerusunut aaq-qii-sutissanut qulakkeerinnittuusariaqarpugut, nunanit piu-maneqartunik ineriartor-nissaannut kiffaangissuseqarnis-saannullu tapertaasinnaasunik. Suliassamut tamatumunnga toqqammavigissavarput naaperiaasinnaassuseqarneq (prag-ma-tisk idealisme) ataatsimoorlunilu soqutigisat aallaavigalu-git.

Qallunaat nunanut allanut politikkiat nangittumik naleqar-titatsinnik sanane-qaateqassaaq, minnerunngitsumik tamat o-qartussaaqataanerat (demokrati) aamma inuit pisinnaatitaaf-fii. Arnat niviersiaqqallu pisinnaatitaaffii, ikinnerus-suteqar-tut sulisartullu. Oqaaseqarnissamut, isummersornissamut, qanoq uppe-ri-saqarnissamut katersoqatigiinnissamullu kif-faanngissuseqarneq. Pisinnaatitaaf-figalugu inuuneq anniar-titaaffiunngitsoq.

Naleqartitagut pisinnaatitaaffigullu siuarsartariaqarpagut politikikkut pissutsit piviusut inuuffigisagut qissimigaajuti-galugit. Naalaarnissamut pitsaanerulertari-aqarpugut allallu nikorfaviat paasillugu. Aamma ataatsimut soqutigisat qallu-naal-lu piginnaasaat aallaavittut atortariaqarpagut, taamaalior-nitsigut piujuaannar-titsinermik ineriartortitsineq naammassi-saqarfiusoq tunissutigisinnaajumallugu. Peqatigiinnerit nali-giiffiusut anerlanerit naggorissarlugillu ineriartortittari-aqar-pagut, matut matoornagit. Nalornisoorfissaqartuassaaq, al-lanik peqate-qarniarnitsinni, naleqartitatta assigninik naleqarti-taqanngitsunik Ataatsimoorluta-li soqutigisatta suleqatigiis-sutiginnissaannut tamanna aporfussanngilaq – imaluun-niit i-sumaqatigiinngissuteqarutta isumaqatigiinngissutitta oqaluu-serinissaanut aporfussariaqaratik.

Danmarkip peqatigiinnernik naligiiffiusunik piorsaanissa-mut periarfissaanut EU qitiusumik inissisimavoq. Taamaat-tumik anguniartariaqarparput EU, nunar-suup sinnerani ataatsimik oqaqarluni oqaluttoq. EU-mi ataqatigiissaarlugulu siunnerfilimmik nunanut tulluorsorisatsinnut isaassiviginnit-tariaqarpugut. Politik-kikkut oqaloqatigiinnerup nukittorsar-nissaa pisariaqartinneqarpoq aamma EU-p suli annertuneru-sumik tigussaasunik, piujuaannartitsinikkut aaqqiissutissa-nik, najukkanut tulluorsakkanik, neqerooruteqartarnissaa. Tamanna atuuppoq Asi-en-imut, Afrika-mut aamma Latin-amerika-mut. EU-p Global Gateway-mik taal-lugu suliniutaa, tassa siunertaqartoq EU-p soqutigisai isumagalugit piujuaan-nar-titsinermik tunngaveqarluni pitsaassusilinnut aningaasa-lersuinerit suliniutinut angisuunut. Niuernermut politikki aamma taamaaqataatut EU-p peqateqarniarne-rani soqutigi-sallu aallavigalugit siunnerfilersornerani ikorfartuisariaqar-poq, peqa-tigitillugulu EU-p nunallu peqatigisat akornanni at-taveqarnerit nukittorsarneqartut qulakkiissavaat niuernikkut siuariartorfissanut pingaarutilinnut appakaannissamut periar-fissat pitsaannerusut EU-mullu pilersuineri eqqanaarsaaqa-taallutik.

Pisortatigut suleqatigiinnerit angusaqaatigilluakkagut, qal-lunat piginnaasaat atorlugit tassaapput, nunanut allanut poli-tik-imi Danmarkip peqatigiinnernik na-ligiiffiusumik pilersitsi-niarnerani sakkussat pingaarnersaat. Pingaartumik aala-jan-giusimaniassavarput nukittorsarlugulu pisortat suleqataaneri-sigut suliffeqarfiit

periarfissaqalersinniarnissaat aaqqiissutis-sat mingutsitsinnginnerusut atorlugit sapinngisanik ilisimasa-nillu ineriartortitsinerit nunani peqatigisani, suleqata-anissaan-nut. Aamma pisariaqarpoq, ineriartortitsiniarluni suleqatigiin-nerput eqqarsaatigissagipput suliniuteqarnitta tamarmiusup ilaatut. Qulakkeertariaqarparput suli anginerusumik nunar-suarmi ajornartorsiutinik aaqqiissutissat ujar-nerinut ilapit-tuutaassasoq, ilanngullugit piitsuussutsimut silallu allanngo-riartor-neranut akiuunnermi. Pingaartorujussuussaaq aallaavi-gissallugu nunanut allanut politikimi periusissiornermi tul-lermi, inuit pisinnaatitaaffinik tunngaveqartussami.

Asien aamma Indo-Stillehavsregionen (Manerassuarmi)

Nunarsuarmi pissaanerit nikerarnerisa malitsigisaanik Asien aamma Indo/Manerassuaq annertusiartortumik nunar-suarmi aningaasarsiornikkut politikikkullu qitiuleraluttuin-put. Kina, Indien, Indonesien, Japan aamma Sydkorea ataatsimorlutik 2030-ip tungaanut nunarsuarmi tamarmi siuriartornerup affaata nalinganik siuariarfiussapput, EU aamma USA qulerarterutaanik siuariarfiussasut. Tamaani nu-narsuup immikkoortuani aamma sakkortusiartortumik silli-maniarnikkut najum-massimanartorsiortoqarapoq. Ineriartor-nerit tamakku oqariartuutigaat qallunaat europamiullu oqalo-qataallutillu aningaasarsiornerup tungaatigut peqataanerusa-riaqartut.

Indo-Manerassuaq nunarsuarmi niuernermit aqqudit pin-gaarnersaraat, umi-artornerullu tungaatigut Danmark naala-gaaffitoqqatut soqutigisarilluinnarpaa, kil-leqanngitsumik i-maatigut angalasinnaanerup qulakkeerneqarnissaa. Niuerfin-ni tamakkunani periarfissat takkuttut tigusariaqarpagut, poli-tikkut niuernikkullu. Qallunaat tungaaniit immikkut soquti-gisariaqarparput mingutsitsinnginnerusumut ikaarsaariarnis-saq pillugu suleqatiginninnissaq, piujuaannartitsineq aamma digitaliseeriineq. Taamaattumik mingutsitsinnginnerusumik aallaaveqarluni periusissiornerit peqatigiinnerit Japan, Indien, Sydkorea aamma Indonesien peqatigalugit nukittor-sartariaqarpagut, kiisalu peqatigiinnerit nutaat pilersittaria-qarlugit soorlu nunat Australien aamma Vietnam peqatigalu-git. Peqatigitillugu misissortariaqarparput tamaani allanik suleqatigiinnissamut periarfissaqarnerisooq, ilanngullugu Asiap kangiata kujataani naalagaaffiit suleqatigiiffiat (ASEAN).

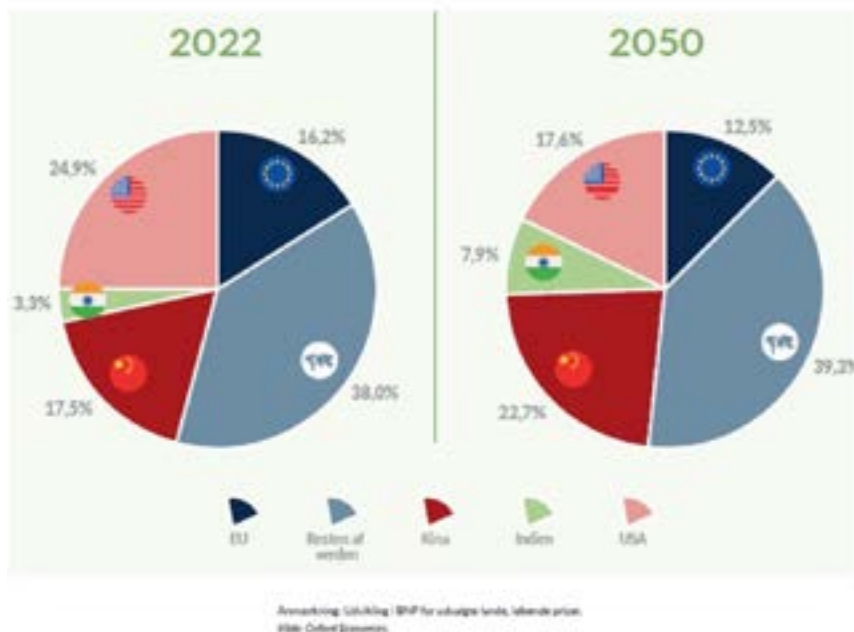
Kina

Nassuerutigalugu sivisuallaartumik uppertitaasimanerput Danmark, EU aamma iligiit ukiuni kingullerpaani Kina-mut isiginninnerput misinnartumik sukaterifigisimavarput. Ta-manna pissusissamisoorlunilu eqqortumik qisuariarneruvoq Kina-p pissusilersuutaanut.

Peqatigitilluguli Kina nunarsuarmi saneqqunneqarsinnaa-nani politikikkut aningaasarsiornikkullu inissisimavoq, aammalu tassaalluni nunarsuarmi nunarsuup silaannartaanik kissatsitsisartunik gassinik aniatitsisuusoq. Tamanna aamma isummorsorfigisariaqarparput. Unammilligassat iliuuseqarfi-gisariaqarpagut, kisianni aamma suleqatiginnilluta, soqutigi-saqarfigut eqqarsaatigalugit. Tamanna isummerfigissallugu pisariaqarpoq. Danmarkip Kina-mut politikkia suli pimus-siffiusariaqarpoq, siumut isilik, piviusorsiorlorlu, EU-mi a-taatsimoornermik tunngavilik aamma qanittumik USA-mut atassuteqarnermik NATO-millu ilitsinnut.

oqimaaqatigiinneq nikippoq

2050-ip tungaanut nunarsuarmi aningaasarsiornikkut pissaaneqarnikkut oqimaaqatigiinneq nikissasoq ilimagineqarpoq, ingammik EU aamma USA aningaasarsiornikkut siuariartorfiusunut kinguussaassammata

Afrika

Afrika Europa-p sanileraa, nunavissuullunilu siuariartor-fiusoq, politikikkiku, aningaasarsiornikkut inuttussutsimigul-lu. Nukittuunik peqatiginniffigisassanik annertuunik periar-fissaqarpoq. Afrika aamma annertoorejussuarnik unammilli-gassaqarfiuvoq, matumani ilaallutik sakkulersorluni aaqqa-giinnginnerit allallu inuit pinngortitallu pilersitaannik ajor-nartorsiutit. Taamaattumik uagut EU-llu Afrika-mut Afrikanske Union-imullu sammisaqarnerput nukittorsartaria-qarparput, nunarsuarmi unammilligassanut ataatsimoorluta aaqqiissutissarsiniarnitsinni. EU tassaasariaqarpoq Afrikap qaninnerpaamik suleqatigerusunnerpaasaa, politikkit atortus-sallu akimorlugit. Afrika pillugu nutaamik pilersaarussia-sussap qallunaat suliniutissaat aqussavai kimeqarnerusumik eqqarsaqatigiinnisamat, nunat ataasiakkaat akornanni sule-qatigiinnerup nukittorsarnissaanut aamma europap suliniu-tissai sammisaqarfigt akimorlugit.

Nunanut allanut politikikkut suliniuteqarnissaq suli qitiu-tinneqassaaq, politikikkulli, aningaasarsiornikkut sillima-niarnikkulli Afrikami peqatigisanik suleqateqarnerup nukit-torsarneqarnissaa aalajangiisuussaaq. Nunat assigiinngitsunik pisariaqartitsippot soqutigisaqarlutillu. Taamaattumik siunnerfilimmik, naligiiffiisumik peqatigiinnerit tutsuiginar-tut ataatsimoortumik soqutigisat tunngavigalugit sanarfisa-riaqarpagut. Suliniuteqarnitsigut politikikkut patajaassuseq sillimani-arterlu, piujuaannartussamik aningaasarsiornikkut ineriartorneq nunallu allanit kiffaanngissuseqalernissaannik ikiussavagut, inuiaallu inatsisunik tunngaveqann-gitsumik kil-leqarfiit akimorlugit nuttartarnerat pinaveersimatillugu. Ta-manna piunasaqarpoq aaqqiissutissanik nunanit perusunne-qartunik tunniussisinnaanis-satsinnik, matumani ilaallutik a-ningaasalersuinerit aamma mingutsitsinnginnerusumik aaq-qiissuteqarnerit. Taamaattumik aamma eqqarsaatigisariaqar-parput sakkussat suusinnaanerit ukkassillunilu nassaarin-niiniarneq piujuaannartitsi-neq tunngavigalugu, ataavartussa-nik najugarisamilu tunngavissinneqartussanik aaqqiissutissa-nik.

Inatsisitigut tunngaveqartumik nunarsuarmi iluarsartuussisimaneq aamma multilateralisme (nunat pingasut amerlanerilluunniit suleqatigiinnerat)

Nunarsuarmi inissiffissarsiorluni unammilleqatigiinnermi sakkortusiarortumi inatsisinik tunngaveqarluni iluarsartuus-simaneq nunallu arlallit suleqatigiiaarnerat tativaa. Nunar-suarmi iluarsartuussisimaneq uagut nunatut mikisutut ilua-qutigisimasarput. Tamanna ajorpoq ingammik piffissami pissaanerit nikerarfiisa nalaani aammalu nunarsuarmi unam-milligassat, soorlu piitsuussuseq, nunarsuarmi aqqivigine-qarnissamik pisariaqartitsisoq. Danmarkip nangittumik paat-suugassaangitsumillu tapersersussavaa Naalagaaffiit Peqa-tigiit isumaqatigiissutaat (FN-pagten) aamma inatsisinik tun-ngaveqartumik suleqatigiinneq. Pissaaneqarnerup immikkut pisinnaatitaaffilerneqarfigisinnaanngisaa. Nunarsuarmi ajor-nartorsiutit soorlu silaap allanngoriartorneranik pissuteqartut nunarsuarmi uumassusillit assigiinngitsut amerlassusaasa iki-liartornerat pillugit ajornartorsiutit nunat tamalaat suleqati-giinnerisigut aqqinniarneqarfigisartagaat.

2025-2026-imi FN-p Sillimaniarnermut Siunnersuisoqa-tigiiffiani (FN's Sikkerhedsråd) ilaasortaaniarluni qineqqu-saarnera tamakkuninnga pissuteqartumik pingaartinneqa-qaq. Danmarkip tamatumani ilisarisisimaneqaatigisani, tassa ikaartarfiliortartuuneq ateqqissavaa, aqqiissutissallu angu-niarlugit sulialluni, Sikkerhedsrådetip atuuffigisassamini sulii-sinnaaqqullugu angusaqarfiusumik, aamma pissutsit ajorna-kusooraluarpataluunniit. Naalagaaffiit akornanni inatsisit toqqammavigilluinnarlugit sulissaagut aalajangiusimaniarlugu-gu ataatsimoorluni suleqatigiinnissami malittarisassat ataqqi-neqarnissaat, nunat mikisut sillimaniarnerannut pingaarute-qaqisut. Ajornartorsiutit aqqiagiinnginnerillu inuit naalliu-nerannik pilersitsisartut nunarsuarmilu sumiiffigisatsinni isu-mannaallisaanikkut sunniuteqartut tamakkiisumik isigin-nilluni siunissamullu ataavarnerusumik pinaveersaartitsineq patajaallisaanerlu aallaavigalugit aqqiiniaasoqartarnissaata tungaanut ajattaasariaqarpugut.

Nunarsuarmi aningaasarsiornerup ilusaanik eqqarsaatigin-neqqinnermi peqa-taasariaqarpugut, soorlu nunat tamalaat akornanni ineriartortitsiniarluni aningaas-serivissuit il.il. eq-qarsaatigalugit, iluarsaassisimanerup siunissami aamma isu-magisinnaassariaqarmagit silap allanngoriartornera pissuti-galugu ajornartorsiutit nunarsuarmilu piitsuussusermik ajor-nartorsiutit. WTO aqqiissuuteqqittariaqarparput siunissamul-lu eqqanaarsarlugu. Kiisalu EU-p nunat tamalaat akornanni suleqatigiiffittut sunniuteqarsinnaassusia nukittorsartariaqar-parput aamma EU-p FN-imik, Afrikanske Union-imik, ASEAN-imik aamma Arabiske Liga-mik peqatiginninnera annertusarlugu,

Silap pissusaa

Klimakrisen Ukiut untritolikkaat 21-issaanni silaannaap al-lanngoriartornera ajornartorsiutit annersaraat. Nunarsuarmio-qatigiit suleqatigiinnissaannik iliuuse-qarnissaannillu taman-na piumasaqarpoq, aningaasarsiornikkut, sillimaniarnermi politikikkikut, kiisalu avatangiisitigut silallu pissusaatigut an-nertoorujussuarmik kingunerluutaasussat pinngitsortinnias-sagutsigit. Nunarsuarmi silaannaap tun-gaatigut iliuutsini Danmark sulii siuttuussaaq.

Silaannaap pissusaanut tunngasuni nunat tamalaat akor-nanni Danskiteqarnerat tunngaveqarpoq, naalagaaf-fitsinni anguniagassissimagatta silaannaap pissusianik iller-suiniarluta anguniagassissimallutalu nunarsuarmi pilersaa-rutit annersaannik, mingutsitsinnginnerusunik aqqiissutis-sanut ikaarsaarniarluta siuartiterisimanitsigut siuttuunermillu tiguisimalluta europap nukissiuutitigut kiffa-angissuseqa-lernissaa anguniarlugu sulinermi. Taamaattumik ikaartarfi-liortartutut misilittagaqarpugut silaannaallu allanngoriartor-nera pillugu ullormut oqaluuseris-

assaniititsiniarluta ilassar-siortarneq aamma misilittagaqarfigalugu. Silap pissusia pillugu nunat tamalaat akornanni politikkeqarnermut danskit peqataanerat tungaveqarpoq suliniutinik assigiinngitsorpas-suarnik, imminnut tapertariissunik iliuutsit politikikkut oqa-loqatigiinnertallit, nunat akornanni suleqatigiinnerit aamma nunat tamalaat akornanni ineriartortitsinikkut suleqatigiinne-rit, nunat tamalaat akornanni isummersoqatigiinnerit, soorlu COP-forhandlinger, mingutsitsinnginnerusunik aaqqiissuti-nik avammut nioqquteqarnerit, nunap suliffeqarfiutaasa nu-nani allani suliaassarsiorneri, kiisalu nunani allani ilassar-siorlunilu peqatissarsiornerit.

COP-imi isumaqatigiinniarnert isumaqatigiinniarnert kin-ngulliit assigalugit Danmark siuttutut atuuffeqartariaqarpoq sukataarutigeqqullugit anguniakkat qaffatsinneqarnissaannut mingutsitsineq annikillisinniarlugu aammalu silaannaap al-lanngoriartorneranut naleqqussarnerit, pingaartumik navia-nartorsiornerpaajusut eqqarsaatigalugit. Silaannaap allan-ngoriartornera pillugu isumaqatigiinniarnerni Danmark tut-suiginassuseqarpoq, aamma Danmark nunatut mikisutut, nunatut anguniagakkaatut sunniinissamut periarfissagissaar-poq nunarsuarmi anguniakkat qaffassarneqarnissaannut.

Qallunaat silaannaap allanngoriartornera pillugu qaffasis-sumik anguniagaqarnerisa saniatigut nunanut Europap ava-taaniittunut ikaartarfiliornissarput nukittorsartariaqarparput, ikiortariaqartunut, peqatigisanut, aaqqiissutissanik tigussaa-sunik, ilisimasani aamma misilittakkanik paarlaasseqati-giinnikkut, tamakkulu inooqatigiinnermi naapertuilluarnermut, aningaasarsiornikkut ineriartornermut ikaarsaartilugit, silaannaap allanngoriartorneranik pissuteqartumik navia-nartorsior-titsinernut tulluarsarlugit. Peqatigitillugulu mingut-sitsinermik aniatitsinerpaat suleqatiginerat nukittorsartaria-qarparput, silaannarmillu mingutsitsinnginnerusup tungaa-nut saatinniarlugit, taamaalilluta Parisimi isumaqatigiissut angusinnaajumallutigu aammalu 1,5 gradiink anguniagaqar-nerput attatiinnarumallugu. Tamanna pissaaq ilaatigut EU-mi silaannaap pissusaa pillugu politikkip nukittuumik pimoorus-sivigineratigut aamma mingutsitsinnginnerusumik periuse-qarniarnermi peqatigisanik suleqateqarnitsigut, suliffeqarfiu-titta nunani allani suliaqartinnerisigut mingutsitsinnginneru-sunillu aaqqiissutinik atuinitsigut. Tamakku tamarmik inuia-qatigiinni qorsuunerusumik aaqqiissutissarsior-nitsinnut no-qinneqarpul-lusooq, mingutsitsinnginnerusumik aaqqiissuti-nut qorsuusunut ikaarsarneq aningaasarsiornikkullu siumu-karneq imminnut tasiormata.

Qallunaat suliffeqarfiutaannut nunarsuup ilaani politikikkut unammillernartut

Danskit suliffeqarfii suleqatissaapput pingaarutilerujussuit. Peqataasinnaapput danskit europamiullu soqutigisaannik su-liaqarnermikkut, aamma nunarsuarmi ajornartorsiutinik aaq-qiiniarlutik neqerooruteqarsinnaapput, soorlu mingutsitsin-nginnerusumik aaqqiissutissanik, peqqinnissakkut aamma teknologi nutaane-rusut eqqarsaatigalugit.

Peqatigitillugu danskit suliffeqarfiutaat sulianik ingerlat-sipput sinaakkutissat allanguuteqarfiusut iluanni, geo-politik-ikkut nalorninartorsiornermit pissuteqar-tumik, silaan-naap allanngoriartornerani, mingutsitsinnginnissamik angu-niakkat sukaterivigineqarnerannik, kiisalu teknologi-p nutar-terneranik pissuteqartumik. Assersuutigalugu takusimavar-put, sorsunnerup niueqatigiinnikkullu mattussine-rup ullor-miit ullormut niuerfiit matusinnaagai imaluunniit pilersuiner-mut tunngasut tatisinnaagai. Tamanna navialiffiusinnaasunik nalornisoorfiusinnaasunillu malitseqarpoq, kisianni aamma periarfissanik nutaanik.

Suliffeqarfiit ikiussavagut silarsuarmi navialiffissalimmi sapernartunik unammil-ligassaqarfiusumi sumiissusersiorne-ranni. Nunarsuarmi pissutsit allanngorneran-

nik pissuteqartu-mik, Ruslandillu Ukraine-mut saassussineranik aallaaveqar-tumik, suliffeqarfinniit siunnersorneqarnissaq ujartorneqar-nerulerpoq. Geopolitik pillugu suliffeqarfinnut siunnersuineq nukittorsassavarput, assersuutigalugu niueqatigiinnermi tun-gaatigut iliuuseqarnerit, avammut niuernerme nakkutilliineq, kiisalu nunat allamiut aningaasaliinerinik misissueqqissaar-neq, ilaatigut teknologi nutaaq misissorluagassaasoq (kritisk teknologi) ilanngullugit.

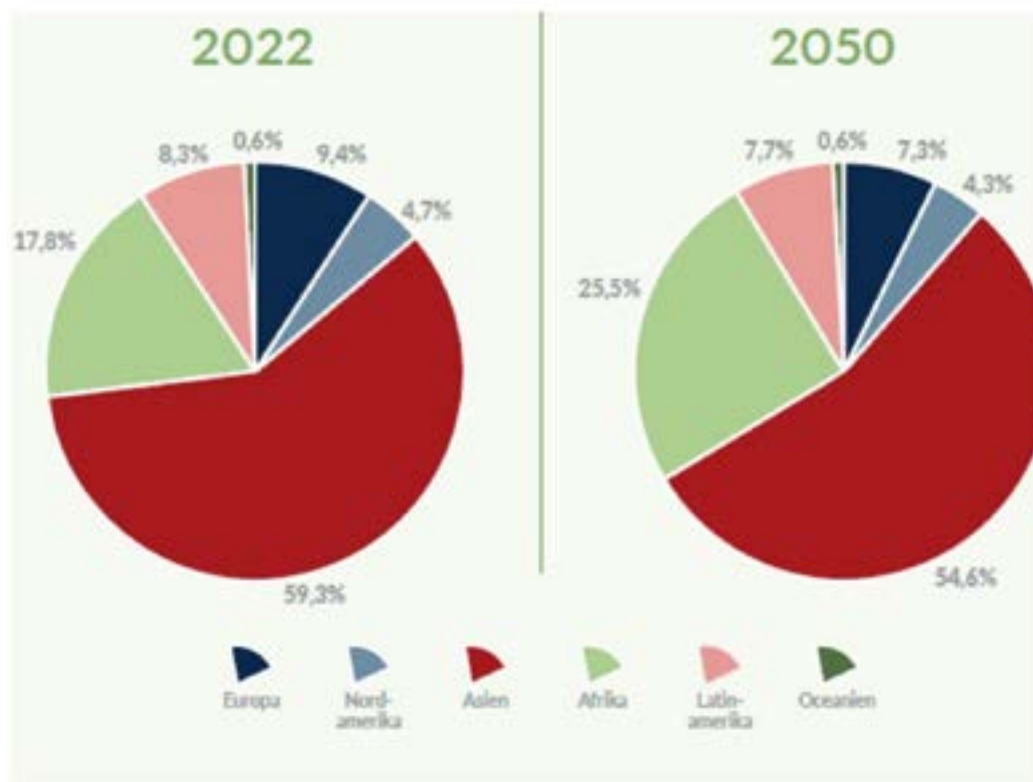
KAPITEL 3: Inuiaqatigiit patajaannerusut

Ukiuni qulikkaartuni arlalinni nunarsuarmioqataaleriartor-nerup iluaqutis-sartarpassuiniq inuulluaatiginnissimavugut. Danmark nunanut mikisutut, ammasumik aningaasaqarnik-kut aaqqissuussaasutut killeqanngitsumik niueqatigiissinnaa-nermut siuttuusimavoq EU-milu nukittuumik niueqatigiif-fimmik pilersitsinissamik siuttooqataasimalluni. Nunarsuar-mi naleqarnerulersitsilluni niueqatigiinnerup sananeqaataa-nik Danskil suliffeqarfii iluaqutiginilluarsimap-put, qallu-naat immikkut ilisimasaat paasisimasaallu atorfissaqarsima-gaangasa. Naak nunarsuarmioqatigiinnerup iluaqutissartai tamatigut naligiimmik agguataarneqartanngikkaluartut, taa-maattoq nunarsuar-mi ammasumik niueqatigiinneq Danmark-imut silarsuarmilu qanitarisatsinniittunut siuariartitsisima-voq pigissaar-nerulersitsisimallunilu. Taamaaginnartariaqar-porlu.

Nunarsuarmioqatigiinnerli allanngoriartorpoq. Siusinneru-sukkut ukkatarineqarsimapput siuariartorneq pigissaaneru-lernissarlu, maannali sillimaniarnikkut politikki annertuneru-jartuinnartumik akuutinneqalerpoq. Tamanna atuuppoq Kina-mi. USA-mi. EU-mi. Aamma Danmarkimi.

Nunarsuarmi inuit katitigaanerat ilanngoriartorpoq

Nunarsuarmi pissaaneqarnikkut pissutsit allanngoriartorput.
2050-ip tungaanut Europa-mi innuttaasut ikiliartussapput,
Afrika-mili inuit pingasoriaataa angullugu amerleriassallutik

Ánærkniq: Kórðivæternes demografiske útvíking, prosentandi af værens befolking.
Kjld: UN, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022) World Population Prospects 2022, Online Edition.

Ajortumeerneqarsinnaaneq sioranartullu nutaat

Ersarissigaluttuinnarpoq aqagussami sioranartut ajortu-mik pisoqarfiusinnaasut hybride-usut. Nordsø-mi Stream-ip gassimut ruujorsuunik immap naqqatigoortunik innarliine-rup takutippaa pisariaqartoq pingaaruteqartutigit atortu-ler-suutit illersorneqarnerisa nukittorsarneqarnissaat. Qarasaa-siatigit attaveqaatit aqqutigalugit ajortumeerinninniartoqar-sinnaanera suli sioranartupilorujussuuvoq, pineqartillugit killitsissiaqarneq pinerlunniarnerlu, soorlu aamma pingartu-mik Rusland-ip sakkunik hybride-usunik sunniiniarluni atui-sarnera demokratimik ataqati-giissutsimillu innarliinarsara-luni.

Nunarsuarmi nappaatit tuniluuttut nunarsuarmilu peqqin-nissap tungaatigit sioranartut piffissaq sivikitsuinnaq ator-lugu annertoorujussuarmik kingunipiloqarsinnaapput, silli-maniarnermit aningaasaqarnermut. Nunarsuarmi inuit amer-liartornerat, aalarajutsitsisoqarnera, silaannaap allanngo-riartornera, kiisalu akit qaffak-kiartornerat aamma inuussu-tissat tungaasigit nalorninartorsiuteqarneq tamarmik kingu-neqarsinnaapput nunani Europamut qanittunit inatsisitigit tunngaveqanngit-sumik killeqarfiit akimorlugit inuit nunamiit nunamut ingerlaalersinnaanerannik.

Niuernikkut suliffissuaqarnikkullu politikki, kiisalu nukis-siutit, peqqinnissaq, inuussutissat, ilisimatusarneq, digitali-sering aamma teknologinik nutaanik ineri-artortitsineq anner-tunerujartuinnartumik nunanut allanut sillimaniarnermullu poli-tikkitsinnut akulerukkiartorput. Taamaattumik akimuisu-mik eqqarsarsinnaanitta

nukittorsarnissaa pisariaqarpoq, sooranartut paasiuminaatsut saatsinniittut pillugit pilertor-tumik suliaqarsinnaaniassagutta inuiaqatigiillu danskit siu-nissami unammilligassanut ajornartorsiutaalersinnaasunullu mattussarlugit.

Akiuussinnaassuseq aamma ammasumik periuseqarluni imminut naalakkersorneq

Danmark akiuussinnaassutsimink nukittorsaassaaq europa-mik qaninnerusumik suleqateqarnermigut. EU pisariaqartip-parput sukkasuumik iliuseqarsinnaasoq aalajangiisinnaassu-seqartorlu, ajornartorsiutit takkukkaagata. Taamaattumik Danmarkip sulissutigissavaa EU-p nukittunerulernissaa aam-ma ammasumik periuseqarluni imminut naalakkersorsinnaa-nissaa.

vSiullermik Danmarkip Europa-llu pingaaruteqartutigit al-lanik isumalluuteqarnerat annikillisarariaqarparput. Nukis-siuutinut tunngasut Ruslandimeersut. Aatsitassat qaqtigoor-tut aamma teknologi Kina-meersut. Atituumik isiginnilluta pilersuisigit siaarnerusariaqarpagut, europamiullu tunisas-siornerat nukittorsarlugu killeqanngitsumik niueqateqarsin-naanikkut aamma EU-p iluani niueqatigiinneq aqqutigalugu – aamma naaperiaanernik ajornakusoortunik tamanna ilaqartas-sangaluarpalluunniit. Nukissiuutit ataavartut atorneqalernis-saannik siuartiterineq periarfissat ilagaat. Danmark tamatu-mani aaqqiissutissanik pilernartunik neqeroorutissaqarpoq.

Danmarkip sillimaniarnerata pisariaqartippaa akimuisumik eqqarsarnissarput

Danmark paasiuminaatsumik sooranartup qanittuanippoq, nukissiuutit, peqqinnissaq, inuussutissat, ilisimatusarneq aamma teknologimik nutaamik ineriartortitsineq nunanut allanut politikkitsinnut akuulersimalutik. Siunissami ajornartorsiutaalerumaarsinnaasunut Danmark mattuninngorsassappat akimuisumik eqqarsarsinnaanerput nukittorsartariaqarparput.

SILLIMANIARNEQ

Nukissiuutit

Ilisimatusarneq

Teknologj

Oqimaaqatigiissitsinissaq siunertaralugu EU-mi niuernikkut suliffis-suaqarnikkullu politikki qajannaatsoq

Inuiaqatigiit qanoq sammiveqarnissaannik tikkuussinissa-mut piginnaasaqar-neq, kissaatigisarpur malillugu, pisariaqar-titsivoq akiuussinnaassuseqarnissa-mik aamma pisariaqartitat ilaannik tunisassiorsinnaanermut. EU-mi iuernikkut suliffis-suaqarnikkullu qajannaatsumik politikkeqarnikkut qulak-keersinnaavarput Europa aamma Danmark nukittuumik inis-sisimaffeqalersinnaaneri suliassaqar-finni pingaarutilinni tek-knologilu eqqarsaatigalugit. Minnerunngitsumik teknologiit, mingutsitsinnginnerusumik aaqqiissuteqaataasinnaasut. Ta-makku iluaqutaas-sappur EU-p nammineersinnaanerulernis-saanur, EU-p iluani niueqatigiinneq EU-llu nunat tamalaat akornanni unammillersinnaanerata nukittunerulernissaanur.

Tamakku tamarmik isumaqanngillat Europa mattutissa-soq. EU aamma Dan-mark suli nangittumik sorsuuteqassap-put nunarsuarmi niueqatigiittoqarsinnaane-ranur. Qulakkeer-tariaqarparput siunissami tunngavissaq, tassalu qorsummik siu-ariartorneq pigissaarnerlu Danmark-imi nunanilu avatan-giiserisatsinni. Tamanna niuerfimmik pisariaqartitsivoq, pi-sortat peqqissumik aningaasaqarnissaannik aammalu akisus-saassuseqartumik aningaasarsiornermi politikkimik. Suliffe-qar-fiit tunisassiaminnik nunanur allanur nioqquteqarsinnaa-sariaqarput, avataaniit eqqussuisinnaasariaqarput aammalu pilersuinissaq qulakkeersimaneqartariaqar-poq, suliffeqarfiit tunisassiornerat ingerlaannarsinnaaqqullugu.

Puigussanngilagulli Danmarkip Europallu soqutigisaat. Pe-riusissiorluta eqqarsarnerusariaqarpugur, EU nunanik allanik niueqateqarnissamik isumaqa-tigiissusioraagur. Allanur pitur-torsimanagerput annikillisaruartariaqarparput pisari-aqartuti-gur aamma qulakkeersimasariaqarparput qanoq iliuuseqar-sinnaanerput manniit tamaasa koorimur ataatsimur ilinngin-nerisigur. EU-p soqutigisaanik illersuisinnaaneq piareersi-maffigisariaqarparput ileqqorluttuliorluni niueqatigiinni-ar-nernur aningaasatigulluunniit tatineqarluta pissarsiniarfigine-qarnissamur. Isu-maqassanngilagur, nunarsuup sinnera tamar-mi isumannaallisaaanermur politikki illuartissagaat, uagutsin-nur niueqateqarnerminni.

Mianersorluta ingerlasariaqarpugur. Illuatungaaturgur Kina-mur pingaarutilitsigur atassanngilagur pinngitsuuisinnaajun-naarsimasatur, imaluunniit Kinami niuerfinni navialiffiusin-naasur puigussanngilagur. Illuatungaaturgulli aamma Dan-markip EU-lluunniit soqutigisarinngilaat Kina-p attavigiun-naarnissaa imaluunniit danskit nunanur allanur niuernikkur periarfissaannik arsaassallugit. Kisianni piumasaris-ariaqar-parput qallunaat europamiullu suliffeqarfiisa naligiimmik isersinnaallutillu Kina-mik niueqateqarnermi naligiimmik a-tugassaqartitaanissaat.

Europa-p USA-llu akornanni niueqatigiinneq pingaarute-qarpoq danskit euro-pamiullu suliffeqarfiinur, tamatumalu nu-kittorsarnissaa sularisariaqarparput. Peqatigitilluguli aamma EU-p piumasarisariaqarpaa unammillernermi atugassari-ti-taasur torersuunissaat amerikami niuerfinni, Europallu unam-millersinnaassuse-qarnera siunissamur qularnaarlugu.

Qallunaat nukittuffii

Danske virksomheders eksport, internationalisering og generelle integration i verdensøkonomien er et vigtigt fundament for dansk vækst og beskæftigelse. Internationale investeringer, høj innovationskraft og talent er væsentlige elementer for at styrke Danmarks konkurrenceevne. Derfor har vi brug for at fremme danske styrkepositioner inden for eksempel grøn teknologi og omstilling, life-science, robotteknologi, fødevarer, digitalisering og søfart.

Det kan vi ikke gøre uden EU, hvor vi skal arbejde for at sikre de bedst mulige rammevilkår for danske virksomheder. Danmark skal arbejde aktivt for, at EU's sektorpolitikker understøtter danske interesser og styrkepositioner, og at EU bi-

drager til at bekæmpe protektionisme og styrke lige konkurrencevilkår globalt. Vi skal bistå virksomheder ved at arbejde for stabile forsynings- og værdikæder og rådgive dem om udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål. Og vi skal fortsætte myndighedssamarbejde med samarbejdspartnere, der spiller en vigtig rolle for dansk eksport. Regeringens kommende globaliseringsstrategi skal bidrage til at understøtte en fortsat god konkurrenceevne for danske virksomheder frem mod 2030 for at styrke den langsigtede vækst i Danmark.

Mingutsitsinnginnerusumut ikaarsarneq

Den grønne omstilling er helt central for at sikre Europas egen uafhængighed af fossile brændsler og dermed øget modstandsdygtighed.

Den frontløberrolle, som Danmark har opnået gennem årtiers investering i blandt andet vindenergi og energieffektivisering, er samtidig et eksempel på rettidig omhu, der i dag kommer os til gode såvel økonomisk som udenrigspolitisk. Mange lande efterspørger danske løsninger, og Danmark er i dag engageret i myndighedssamarbejder på energiområdet i en række lande. Det illustrerer også, at den grønne omstilling rummer vigtige kommercielle muligheder for Danmark.

Vi skal samtidig sikre, at vi ikke i den grønne omstilling opbygger nye kritiske afhængigheder, som kan koste os dyrt i fremtiden. At skabe sikre, stabile og bæredygtige forsyningskæder og adgang til kritiske ressourcer kræver nye internationale partnerskaber. Af samme grund vil EU's grønne industripolitik spille en vigtig rolle både for vores evne til at omstille os og for vores udenrigspolitiske målsætninger.

Piffissaq digitalinngoriartorfusoq

Teknologip sumi tamarluinnarmi atuutilersimammatt inuia-qatigiillu tassanga pisariaqartitsineranik aallaaveqartumik teknologi aamma nunanut allanut sillimaniarnermullu ilan-ngussimavoq. Nunarsuarmi teknologip tungaatigut Kina aamma USA unammisorujussuupput. Europami ataatsimoor-tariaqarpugut qulakkeerlugulu, EU-p tamatumani isiginnaar-tuunnarani peqataanissaa. Danmarkip sulissutigissavaa EU-p nunarsuarmi suliniuteqarnermi siuttuunissaa qulakkeeru-mallugu teknologimik ineriartortitsineq akisussaassuseqartumik, aqunneqartumik ileqqorissaarfiusumillu ineriartortin-neqarnissaa, tunngaviusumik pisinnaatitaaffiit tamallu oqar-tussaaqataaneratt ataqqillugit.

Tamatumani pingaartumik kunstig intelligens eqqarsaa-tigalugu, tassa teknologi inuup qarasa assillillugu eqqarsar-sinnaasutut aqunneqarsinnaasut periarfissarpassua. Ineriar-torneq tamanna sammineqarumaarpoq Naalakkersuisut tech-diplomati pillugu periusissiassaanni. qartitsillunilu nakkar-fissarpassuaqartitsisoq.

Privatit suliffeqarfiutaat inuiaqatigiillu ileqqorissaartumik teknologimik ineriartortitsinissaa pillugu oqaloqatigineqar-tariaqarput, tamanna aatsaat taama pingaaruteqartigaaq. Danmark suli siuttoorusuppoq cyber atorlugu sooranartunut Danmark illersorumallugu, nunanilu tamalaani ilassarsiorneq isumagalugu. Naalakkersuisut aamma sulissutigerusuppaat danskit nukittuffigisaminni inissisimanissaat, assersuutigalugu kvanteteknologi, piffissami aggersumi periarfissaqartitsi-soq mingutsitsinnginnerusumik aaqqiissutit teknologit, peq-qinnissaaqarfik siunissamilu illersornissakkut aaqqissuussi-nerit pillugit mumsitsilluinnarsinnaasoq. Danskit suliffeqar-fiinut tamanna periarfissanik nutaanik pilersitsivoq aamma Danmark-imut digitalinik saqqummersitsisarfiittut nunatullu aqutissiuussisutut. Peqatigitillugu qulakkeertariaqarparput, teknologit pingaarutillit Danmarkimi ineriartortinneqartut sanaartorneqartullu, kissaatigineqanngitsumik nunanut alla-nut assannulluunniit kukkusunut ingerlatinneqarnissaat.

Qallunaat Nunaata Europallu isumannaallisaaviginerat

Naalagaaffiit allat Danmarkimi iliuusaat sioranartortallit, ilaallutik kilitsis-siaqarnikkut ingerlatat, annertupput, atituu-jupput ingerlaavartuullutillu. Tamakku qaavisigut maanna sioranartut hybride-usut takkussuupput, pingaartumik cyber atorlugu kilitsissiat suliaannik ingerlataqarneq pinerlunniar-nerlu, annertoorujus-suupput naalagaaffiup ingerlataanut naa-lagaaffimmiillu ingerlataanngikkaluar-tunut aamma. Taman-na pisariaqartitsivoq sioranartunut hybride-usunut sak-ku-tooqarnikkut illersorsinnaanissaq aamma politeeqarnikkut, assersuutigalugu cyber atorlugu siorasaarutitut aamma sun-niiniarluni eqqunngitsumik paasisit-siniaanerit eqqarsaati-galugit, kiisalu cyber aamma paasissutissiisarnermi silli-ma-niarneq, kilitsissiaqarnikkullu nukittorsaaneq.

Danmarkimut pinerliiniartoqnissaanik sioranartoqarnera suli qaffasis-sorujussuarmiippoq. Aningaasarsiornikkut siua-riartunnginneq sakkulersorlunilu aaqqiagiinnginnerit ilaati-gut Sahel-imi aamma Kangiani qiterlermi tunngavissiip-put aalarrajuttumik ingerlasoqarneranut, ingasattajaarniaqarner-mut aammalu ingasattajaarniat sakkulersorlutik siaruariar-tornerannut. Tamatuma kingunerisin-naavaa nunarsuarmioqa-tigiittut inuiaqatigiit aaqqissugaalersimanerput aqqu-tigalugu imaaliallannerinnakkut Danmark eqqorneqartoq. Taamaam-mat nunat tamalaat akornanni pimoorussineq ataqatigiissaa-rinerlu pisariaqarput, aammalu Danmarkip peqatigisanilu ki-litsissiaqarnerup tungaatigut suleqatigiinnerat pit-saasuusa-riaqarluni.

Pissutsit aalarrajunnerisa aamma kingunerisinnaavaa inat-sisit avaqqullugit inuit nunat killeqarfii akimorlugit ingerlaa-lernerat Europa-p tungaanut, piffissa-mi EU-mut qimaallutik isaasut killissartik qulaassimalereeraat. Ukiuni kinguller-paa-ni pissutsit takutereerpaat, isertortumik eqqussiniartartut naa-lagaaffiilluunniit qimaasunik iluaqutiginninniartartut Euro-pamiit ajunngitsorsiassanik pissarsini-arnermi. Europa-mut qimaallutik isaasut Europami ataatsimuussuseq niue-qa-tigiinnerlu tatisinnaavai. Ajornerpaaffiani kingunerisinnaal-lugu Europa-p iluani killeqanngitsumik angalasinnaanerup killilersorneqalersinnaanera.

Tamanna nunarsuaq tamakkerlugu aammalu Europa-mi ajornartorsiutaavoq, piumasaqartorlu europa-mi qimaasunik isumaginneriaatsitta nutaamik aaqqiivigi-neqarnissaa avatit-sinni pisut pinerullugit. Inatsisinik avaqqutsilluni nunat kil-le-qarfii akimorlugit isaasoqartarnerata unammillernartuune-ranut europami ataavar-sinnaasunik aaqqiissuteqarnissamut Naalackersuisut suliaqarniarput, nunanik allanik suleqate-qarnikkut nunarsuarmi pisussaaffitta iluanni.